

Theoloog Frans Breukelman zag de wereld als een leerhuis

De theoloog Frans Breukelman las het Evangelie, zoals een dirigent de partituur van een muziekstuk bestudeert. Daarmee inspireerde hij vele theologen. Het laatste deel van zijn *Bijbelse Theologie* komt morgen uit.

Interview

Nels Fahner

Toen de theoloog Frans Breukelman in 1993 overleed, liet hij ruim 180 ordners met onuitgegeven werk na. Veel daarvan is in de loop van de tijd uitgegeven onder de titel *Bijbelse Theologie*. Nu wordt het laatste deel van zijn hoofdwerk gepresenteerd, morgen op het symposium met de titel: ‘Leerling worden en leerling blijven.’ Ad van Nieuwpoort is pleitbezorger en redacteur van de nieuwe uitgave.

Waar komt uw enthousiasme voor Breukelman en zijn werk vandaan?

„Voor mij is de ontmoeting met Frans Breukelman van grote betekenis geweest. Voor die tijd had ik het idee dat ik de Bijbel moest lezen met een vooringenomen blik: er stonden dingen in die je moest geloven. Dat zei me niet zoveel. Breukelman doorbrak dat door te zeggen: laat die

is. Het zijn meer werkschriften met stimulerende opmerkingen: kijk hier eens, zoek dat er eens bij. Dat geeft heel veel vrijheid om zelf antwoorden te zoeken op de vragen die je hebt bij een tekst. Verder is de inhoud van dit laatste deel ook prachtig. Breukelman leest het Matteüse-vangelie als een soort muziekstuk met een finale. Net als in een symfonie komen volgens hem in een slot-deel de motieven uit het begin nog eens terug, namelijk wanneer Jezus een berg opgaat en dan zegt: ‘maakt alle volken tot mijn leerlingen’. Vaak is die uitspraak opgevat als zouden alle volken bekeerd moeten worden. Maar volgens Breukelman gaat het er veeleer om dat de hele wereld een ‘leerhuis’ wordt. Wij leren vaak iets omdat we er goed in willen worden, om zelf leraar te worden. Het evangelie draait dat om: leerling worden is het doel’.

Leidde Breukelmans theologische werk ook tot een bepaalde maatschappijvisie?

„Ja, dat denk ik wel. Als je ervan uitgaat dat je als mens een leerling te midden van leerlingen bent, dan verandert dat natuurlijk ook je beeld van anderen. Dat heeft gevolgen voor de manier waarop je bijvoorbeeld zending en ontwikkelingssamenwerking vormgeeft. Een ander punt is dat God en Jezus in de Bijbel geen neutrale figuren zijn. Jezus staat aan de kant van degenen die over het hoofd worden gezien, denk maar aan Zachéus de tollenaar. Jezus zegt niet: wat ben jij een grote

graaiër, maar: ik wil jouw metgezel worden. Wat wil jij in het leven?

Dat soort gesprekken voerde Breukelman ook. Maar dat de Bijbel in de jaren zeventig een soort politiek programma werd was hem een gruwel, dan wordt de Bijbel weer ondergeschikt gemaakt aan menselijke ideologie, zo zag hij dat.”

Zoveel gezag geven aan de Bijbel als Breukelman doet, draagt dat niet het gevaar van fundamentalisme in zich?

„Ik kan me dat wel voorstellen, daar moet je natuurlijk voor uitkijken. Ik denk dat het goed is om altijd de dis-

Uit zijn werk blijkt dat hij worstelde met wat hij dacht dat er uit de tekst naar voren kwam

cussie te voeren: waar gaat het in de Bijbel over? Is er een rode draad te zien? Voor mij is die rode draad het verhaal van God die zich aan ons bekend maakt. Daar bid ik ook om als ik op zondag preek, dat dat op één of andere manier gebeurt. Het verschil met fundamentalisme is naar mijn idee dat je dan de Bijbel aanwendt voor de ondersteuning van je eigen mening. Zelf ervaar ik de Bijbel juist als een kritische stem die mijn meningen corrigeert. Ik ben daar voortdurend mee in gesprek. Naar mijn idee is de Bijbel daarom juist een belangrijk boek tegen fundamentalisme; de schriftgeleerden bijvoorbeeld en de mensen die het allemaal zo goed weten zijn de eersten die kritiek krijgen.”

Is Breukelmans benadering niet achterhaald? In de literatuurwetenschap is men allang ervan afgestapt zo stellig te zijn over wat een tekst wil zeggen.

„Als Breukelman zei ‘Zo wil het gelezen worden’ - en ik hoor het hem nog zeggen - denk ik dat hij ook weleens zijn onzekerheid overschreeuwde. Uit zijn werk blijkt juist dat hij worstelde met wat hij dacht dat er uit de tekst naar voren kwam. Misschien is dat ook een reden dat hij zo weinig heeft gepubliceerd: hij was perfectionistisch, maakte voortdurend nieuwe versies. Er zijn inderdaad leerlingen van hem die zich helemaal hebben verloren in het zoeken naar structuren in teksten. Maar zulke structuren bieden natuurlijk maar een tijdelijk handvat om meer van een stuk tekst te begrijpen. De Bijbel is veel te dynamisch om op die manier vast te leggen. Dat merk ik ook als ik oude preken nog eens bekijk. Er bestaat geen laatste interpretatie. Dat maakt het ook zo spannend om erin te lezen.”

N.a.v. ‘Leerling worden en leerling blijven’, symposium over het werk van Frans Breukelman. Het boek ‘Bijbelse Theologie III/3. De finale van het evangelie van Matteüs is uitgegeven bij Kok. Prijs 14,50 euro. Het boek is verkrijgbaar via www.fd-extra.nl

www.breukelmanstichting.nl, www.thomaskerk.nl

Frans Breukelman. Foto: FD

Kort nieuws

Protestantse Kerk

Jan Kooistra 25 jaar predikant

Hoogeveen | Vandaag is ds. J. Kooistra vijfentwintig jaar predikant. Jan Kooistra werd geboren op 5 september 1952 in Boelenslaan. Hij studeerde theologie in Kampen en werd in 1987 gereformeerd predikant te Frieschepalen-Siegerswoude. In 1991 vertrok hij naar Steenwijk en vanaf 1998 is hij verbonden aan Hoogeveen.

Joop Gankema

Opwekking-cd niet stelen van internet

Hilversum | Steeds meer mensen downloaden de liederen van de cd’s van *Opwekking* illegaal van internet. Directeur Joop Gankema van Stichting Opwekking vindt het diefstal van artiesten. Tijdens de pinksterconferentie had Gankema al zijn zorgen gedeeld met de bezoekers. Dat heeft ertoe geleid dat de eerste oplage (15.000 exemplaren) van cd nummer 35 al helemaal is uitverkocht en er een tweede serie geperst is van 2500 exemplaren. Stichting Opwekking bekijkt hoe het in de toekomst verder gaat met muziekuitgaven, omdat volgens Gankema binnen nu en vijf jaar de cd wel eens verdwenen kan zijn als muziekdrager.

Protestantse Kerk

Jubileum M.E. Boelhouwer-Overeem

Wageningen | Ds. M.E. Boelhouwer-Overeem is vandaag vijfentwintig jaar predikant. Marion Eveline Overeem werd geboren op 25 juni 1950 in Haarlemmermeer. Ze studeerde theologie aan de VU en werd in 1987 gereformeerd predikant te Beverwijk (geestelijk verzorger ziekenhuis Beverwijk). Daarna was ze verbonden aan Oosterbeek en Doorwert/Heveadorp (1995). Vanaf 1999 is ds. Boelhouwer geestelijk verzorgerte Beekbergen.

Castratie

Onderzoek naar invloed kerk op psychiatrie

Den Haag | Er komt een onafhankelijk wetenschappelijk onderzoek naar de geschiedenis van de psychiatrie en de invloed daarop van de Rooms-Katholieke kerk. Er zal met name worden gekeken naar de rol van de kerk als het gaat om het onvruchtbaar maken van mensen. Dat heeft staatssecretaris Marlies Veldhuijzen van Zanten (Volksgezondheid) geschreven aan de Tweede Kamer.

De bewindsvrouw wil laten kijken naar de juridische, medisch-ethische, religieus-historische en gezondheidsrechtelijke aspecten van onvruchtbaarmaking. Er was vanuit de Kamer en ook door de commissie-

Deetman, die het misbruik in de kerk onderzocht, op een dergelijk onderzoek aangedrongen. Veldhuijzen gaat overleggen met wetenschappers die al eerder over het onderwerp zijn geraadpleegd, om te bezien hoe het onderzoek het beste kan worden aangepakt.

Recent ontstond commotie door een verhaal over een seksueel misbruikte jongen die in de jaren vijftig zou zijn gecastreerd in een psychiatrische instelling die gelieerd was aan de Rooms-Katholieke kerk. De Kamer heeft een overleg over castratie, dat voor vandaag stond gepland, inmiddels van de agenda voor die dag afgevoerd.

Agenda

Zaterdag 2 juni

- Drachten**, Grote Kerk: kunst- of kitschdag, voorafgaande aan de expo van galerie De Blauwe Roek van de Stichting Talant, 10.00-17.00 uur.
- Harlingen**, Kerk de Haven: Evensong met Visiting Choirs, met een psalm, gebeden en samenzangliederen. Aanvang 15.00 uur.

Beroepingswerk

Protestantse Kerk in Nederland

- Beroepen**: te Harskamp (hervormd), ds. C. van den Berg te Nieuwerbrug; te Noorden (hervormd), ds. K.E. Schonewille te 's-Gravenmoer.
- Aangenomen**: naar Hoofddorp (wijkgemeente Zuiderlicht), ds. A.R. van der Deijl te Oost-Souburg; naar Reeuwijk (hervormd), ds. M.J. Tekelenburg te IJsselstein.

Gereformeerde Kerken (Vrijgemaakt)

- Beroepen**: te Driezum c.a., kandidaat P.A. Slager te Kampen; te Ommen-West, ds. A.M. de Hullu te Apeldoorn.

Nederlandse Gereformeerde Kerken

- Beroepen**: te Heerde/Epe, ds. R.C. Vervoorn te Maastricht.

Christelijke Gereformeerde Kerken

- Beroepen**: te Broeksterwäld (Petrusgemeente), kandidaat H. Carlier te Hilversum.

Gereformeerde Gemeenten

- Bedankt**: voor Sioux-Center (VS), ds. D.W. Tuinier te Aagtekerke.

Ds. Ad van Nieuwpoort: „Breukelman heeft mij weer leerling gemaakt van de Schrift.”

Foto: Michiel Goudswaard

Kerkenkoepel WCRC verhuist uit ‘te duur’ Genève

bereidt de verhuizing voor.

De WCRC besloot ook tot een trainingsbijeenkomst in 2014 in Latijns-Amerika voor jonge voorgangers en theologiestudenten. Dit gebeurt in het kader van de Global Institute for Theology (GIT) die jongeren vorming biedt in de wereldwijde oecumene.

Lidkerken moeten beter contributie gaan betalen

Genève | De Wereldgemeenschap van Gereformeerde Kerken (WCRC) gaat verhuizen uit Genève. De stad is te duur voor de in financiële nood verkerende organisatie. Dit werd onlangs besloten op een zesdaagse bijeenkomst van de WCRC in Berastagi, Indonesië. De WCRC zit vooral in geldnood door de hoge wis-selkoers tussen de Zwitserse frank en de euro.

De WCRC is gevestigd in het Zwitserse Genève maar het leeuwendeel van de lidkerken betaald de contributie in euro's. Bovendien betalen sommige lidkerken geen of weinig contributie. Alle leden gaan ook een redelijke contributie betalen zodat de WCRC in ieder geval haar kerntaken kan bekostigen. Een taskforce

De WCRC wil een fonds voor duurzaamheid starten dat 10 miljoen Zwitserse frank moet opleveren

Volgens Bas Plaisier, oud-scriba van de Protestantse Kerk in Nederland en vice-voorzitter van de WCRC wil het instituut jonge theologen door bestudering van de gereformeerde identiteit en theologie weerbaarder maken in zaken als interreligieuze spanningen, economische druk en voortdurende kerkplitsingen. „Op deze manier draagt de WCRC bij aan de vorming van de volgende generatie van oecumenische leiders”, aldus Plaisier. In juni is er een GIT-bijeenkomst in Indonesië.

De WCRC wil ook een duurzaamheidsfond starten dat in 2017 10 miljoen Zwitserse frank moet bedragen. Tevens komt er in samenwerking met de Wereldraad en de Raad van Wereldzending een grote internationale bijeenkomst in oktober over een nieuw economisch en financieel systeem dat, anders dan het huidige, leidt tot rechtvaardige verdeling van welvaart.

Paus is bedroefd over Vatileaks

- Nog volop vrouwen in zijn medewerkers**

Rome | „De gebeurtenissen van de afgelopen dagen rond de Curie en mijn medewerkers hebben mijn hart bedroefd.” Dat heeft paus Benedictus XVI gisteren gezegd tijdens de algemene audientie. Het is voor het eerst dat de paus openlijk sprak over de onthullingen van de tientallen privé-documenten in wat inmiddels ‘Vatileaks’ wordt genoemd.

De website van *Katholiek Nieuwsblad* bericht dat het om meer gaat dan een impliciete verwijzing en de paus is ook strijdbaar. „Ik heb de vaste overtuiging, dat ondanks de menselijke zwakheid, ondanks de moerlijkheden en beproevingen, de Kerk wordt geleid door de Heilige Geest en de Heer zal nooit ophouden Zijn bijstand te verlenen bij het in stand

houden van de Kerk op haar weg”, aldus paus Benedictus.

De paus maakte tevens opmerkingen over de rol van de media en hoe hij de toekomst ziet. De kerkvorst vindt dat er „een aantal volstrekt ongefundeerde geruchten zich vermenigvuldigt, versterkt door sommige media, die veel verder gaan dan de feiten, en een beeld schetsen van de Heilige Stoel dat niet overeenkomt met de werkelijkheid”. Tegenover duizenden gelovigen zei hij nog steeds een diep vertrouwen te hebben in het werk van zijn medewerkers en adviseurs in de Curie „die dag in dag uit trouw en met een geest van opoffering, mij helpen bij het vervullen van mijn dienstwerk.”

Afgelopen weekeinde werd de 46-jarige butler van de paus, Paulo Gabriele, aangehouden op verdenking van het doorsluizen van geheime documenten en correspondentie van de paus.

Leerstoel

Revival van Breukelman

Het werk van Frans Breukelman (1916-1993) lijkt een revival te beleven, onder meer door de oprichting van een bijzondere leerstoel Miskotte/Breukelman aan de PThU in Amsterdam. Prof.dr. Rinse Reeling Brouwer bekleedt sinds begin dit jaar deze leerstoel, bedoeld om de kennis van het werk van deze theologen onder studenten

en predikanten (in het kader van Permanente Educatie) te vergroten. De overkoepelende stichting biedt bovendien voor ‘leken’ bijbelklassen aan in de stijl van Breukelman, veelal gegeven vanuit de Thomaskerk in Amsterdam-Zuid.

Aan het symposium van morgen werken onder meer Rinse Reeling Brouwer, hoogleraar

leerstoel Miskotte/Breukelman; Chris Maas, voorzitter Doopsgezinde Zending en Ad van Nieuwpoort, predikant Thomaskerk en redacteur Bijbelse Theologie III/3 mee.

Thomastheater, Amsterdam. 16.00 tot 18.00 uur.Info en reserveren: www.thomasopen.nl. De toegang is vrij.

Symposium

Cuba-VS-koor in Havana

Leden van het koor de Cardinal Singers (gekleed in het zwart) en het Nationale Koor van Cuba (in wit) treden gezamenlijk op. Dat gebeurde tijdens het koorsymposium Cuba-USA dat deze week werd gehouden in St. Philip Nerikerk in de Cubaanse hoofdstad Havana. Sinds 23 april 2009 is het verbod opgeheven voor Cubaans-Amerikaanse gezinnen om hun thuisland te bezoeken. Het beleid is onderdeel van meer ontspannen verhoudingen tussen de twee gezworen aartsvijanden. Foto: EPA